

Õigusloome hiilgus ja viletsus

Pealetungiva populismi vari on suurim tont meie seadusandliku korra jaoks – sellise diagnoosi pani täna lõppenud parima ja halvim seaduse konkursi käigus üks luigeja. Komisjon on valiku teinud, kas Eesti õigusmaastik on nüüd vähem reostatud?

Teenusmajanduse Koja pakutud hea õigusloome tava (HÖT) konkurs pole imeravim, kuid võimaldab läbi tunnustuse ja taunimise mõjutada õiguskultuuri ning teha kodanike kriitika kuuldavaks.

Tugev kandidaat halvima seaduseks oli võrdõiguslikkuse seaduse saba muudetud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus. Seejuures hindas komisjon õigustehnilist mõtteviisi, kus pannakse kokku erinevaid õigusvaldkondi reguleerivad ja omavahele mitte seotud eelnõud.

Seadusi treitakse hoogtoot korras, jättes põhjendamata, kas toimivate õigussuhete muutmine on mõõdapäasemat. Tulenusena muutub õiguste mõistmine ja rakendamine keerulisemaks. Perekonnaseadust peeti suurepärase juristide loodud seaduseks, mille vajalikkus ja sisu on mõistetav eelkõige suurepärasele juristile. Ülejäanutel on raske hoomata, kuidas oma käitumise muutmine peresuhtes kujundada. Näiteks abieluvarežiimi reguleerimine on läinud nii segaseks, et hädadest hoidumiseks on ülikooli juuraõppejõud soovitanud ... mitte abielluda.

Siseriiklike (valimis)võitude nimel

Parima ja halvima seaduse konkurs pole imeravim, kuid võimaldab läbi avaliku kriitika mõjutada õiguskultuuri, kirjutab Teenusmajanduse Koja aseesimees, advokaat Allar Jõks.

nõretavad valijale: müüdid seadused populismist (võlakaitse seadus, monopolidele hinnapiirangu kehtestamise seadus). Ärikeskkonna atraktiivsust räsib tähtsajaliselt ahtud õiguste sõnamatatakse retoorikaga, et kui teile Eesti seadused ja konkurentsiameti tegevus ei meeldi, siis võite lahkuda.

Kuna välisinvestorid valimisel ei osale, siis nemed hääletavadki jälgedega. Maailmapanga oktoobris avaldatud konkurentsivõime edetabelis Doing Business 2012 on Eesti investorite kaitstuse kategoorias aastaga langenud kuus kohta, maandudes 65ndaks. Kusjuures

eluga on peaaegu olematu? Tegemist on pahelise õigusloome silmatorkavaima esindajaga, kuna rikub peaaegu kõiki HÖT punkte. Lisaks on eeskujulik näide, kuidas seadusandlikku monopolit kuritarvitades endale sobivaid seadusi teha.

Karistusõigusliku vastutuse välistamine ei ole avalikes huvides, vaid kitsalt erakonna huvides. Menetlemine toimus varjatult ja arutelu ei kaasatud korruptsiooni vältimisega tegelevaid ametkondi ega vabariiklasi.

Eirati justiitsministereeriumis läbi kaalutud lähendusi erakonna vastutuse suurendamiseks. Muudatus on põhjendamata. Seletuskirjas olev selgitus, et erakondade karistamine keelatud annetuse vastuvõtmise eest «ei ole otstarbekas», on oma künnilisuses ületamat. Kindlasti on Eestis palju neid, kelle arvates näiteks liikluseeskirja järgimine ka «ei ole otstarbekas». Raske on õigustada, miks mobiiliga roolis rääkimine on karistatav, aga erakonna poolt varjatud annetuste vastuvõtmine mitte.

Mõju erakondade rahastamise läbipaistvusele on hindamata. Loogilise järelemina on äsja avalikustatud korruptsioonitajumise indeksis Eesti langenud viimaste aastate madalaimale kohale – 29ndale.

Valikut mõjutas ka asjaolu, et kui paljudele teistele õigusloomeliste pahedele on tähelepanu juhtunud vabariigi president (kõrbaseadused) ja õiguskahtsler (käibemaksu tõstmise rutakas

jõustamine), siis erakonnaseaduse muudatused jäid piisava tähelepanuta.

Enamiku nominentide puhul oli tegemist praakseadustega ehk tegijal juhtub. Riigikogu rõhuva enamuse, 80 liikme poolt oma huvides vastu võetud seadus on aga aega ära teeninud küümikseaduse tiitli.

Primaks osutus riigikogu otsus «Õiguspoliitika arengusuunad 2018». Komisjon soovib valikuga edastada sõnumi, et õigusloojatel tuleb mitte ainult sõnades, vaid ka tegevuses järgida otsuses sisalduvaid põhimõtteid. Sellisel juhul ei olekski ehk tulevikus enam põhjust halvimat seadust välja selgitada.

Riigikontroll avaldas mureliku auditi õigusaktide kvaliteedi osas. Kes vastutab õigusloome kvaliteedi eest? Eelkõige riigikogu, kes peab suurendama nõudlikkust. Kui komisjoni liikmed tulevikus eelnõud ka läbi loeksid, on võimalik luua sisuliselt arutelu eelnõu ettevalmistanud ametnike seaduse eesmärkide, vajalikkuse ja mõju osas.

Täna lõppenud võistlus ei jää viimaseks. Aasta pärast kuulutame välja uue võitja ja kandidaatide esitamine on alanud. Avalikkuse rolli hea õigusloome tava rakendamisel ei või alahinnata. HÖT «valvurite» surve peab olema leppimatult tauniv läbimõtetama ja «pahelise» õigusloome suhtes. Vastasel juhul jääme virisema, et mis meist ikka on.

